2

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

QUA

NOVUM FEBRIUM ACUTARUM SPECIFICUM ANGLICANUM.

PRAESIDE

VIRO

EXCELLENTISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO

JOHANNE GEORGIO GMELINO,

MED. DOCT. CHEM. ATQUE BOT. PROFESS. PUBL. ORD.

Pro ſummis in Arte Medica Honoribus conſequendis proponit

D. XXII. SEPT. A. MDCCLIII.

AUCTOR

THEOPH. BENJAMIN FABER,

Neoſtadienſis.

TVBINGAE,

LITTERIS BAVHOF- ET FRANCKIANIS.

PRÆFATIO.

* *
* * * *

MAgnus remediorum in morbis vulgo jactarorum eſt numerus; Plerumque vero promiſſis ab ipſis factis, ſi ad experientiæ lydium lapidem examinantur, non reſpondent. Hinc medici ſæpius jam decepti cautiores nunc facti tali recens jactato remedio fidem non ſtatim adjiciunt, ſed eam tamdiu ſuſpendunt, donec ab aliis fide dignis Viris virtus eorum extra dubium poſita & per crebram experientiam luculenter demonſtrata ſit. Repetita enim crebraque experientia ad remedii alicujus præſtantiam extra dubium ponendam opus eſt. Quapropter etiam experientia à maximis in arte ſalutari Viris quam maxime ſemper commendata, præcipuumque therapiæ & pathologiæ fundamentum appellata fuit. Ita Baglivus Oper. omn. cap. I. pag. 5. quidquid, ait, ineſt certi medicinæ, obſervationibus magna ex parte debetur, & in præfat. nullam prorſus & nobiliſſimæ ſcientiæ exornandæ & curandis hominibus ulteriorem operam navari poſſe, quam ſi præſtantiſſimæ artis ſtudioſi immenſo retro jam factas à majoribus noſtris obſervationes attenderent, novasque indies animadverterent & notarent; Ita etiam Vir poſt fata adhuc Illuſtr. Fr. Hofmannus Med. Syſt. Rat. Tom. II. §. V. pag. 5. accuratiores, inquit, morborum hiſtoriæ & obſervationes primum & præcipuum pathologiæ & therapiæ conſtituunt fundamentum, & in præfat. Diſſert. de modo morbos conſignandi: Se unam de certo morbo accuratè conſignatam & cum omnibus circumſtantiis notatam

tatam hiſtoriam plus æſtimare, quam mille laudana, arcana & ſplendidiſſimas medicamentorum compoſitiones.

Hæc de experientiæ in remediorum viribus certo cognoſcendis neceſſitate tractationi huic de novo febrium acutarum remedio ideo præmitto, quia remedium hoc ſi Auctori fides habenda, multiplici etiam ſeſe commendavit experientia, adeoque præcipuo veritatis ſigillo & ſigno, experientia nempe gaudet.

Affirmat enim inventor ejus, ſe nihil aſſeruiſſe, niſi quod crebra & repetita experientia conſtanter ita ſe habere comperuerit ante, neque quidquam de eo reticuiſſe, quodcunque illud eſſet. Fidem vero facit, illud in febre ſubſtrata acuta etſi vehementiſſima & in maximo gradu conſtituta ſemper exoptatum habuiſſe effectum, periculumque nunquam non abegiſſe, id quod in ſequentibus pluribus dicetur. Sed veniam hic peto, quod de remedio novo agere ſuſtineam, neque tamen ullum habeam quod ex propria praxi de ejus præſtantia allegare experimentum valeam; Spem tamen alo, illam à benevolo lectore impetrandi, ſi quis mihi ſcopus fuerit, prius intellexerit. Nimirum quum febres acutæ, ſi Sydenhamio credendum, tertiam partem ægrorum eis laborantium è medio tollant, adeoque ex claſſe morborum truculentiſſimorum ſint, hoc præcipuè mihi arridebat Diſſertationis thema, quod remedii certi contra eas ſpem facit; Mens ſimul eſt, præſtantiam ejus quantam conſtituentium qualitas & præparandi modus de eo pollicentur, oſtendendi, lectori ſuum judicium nequaquam præripiens. Supereſt, ut primos hos meos conatus lectori de meliori commendem, & ut illos indulgente fronte perlegere velit, rogem obſecremque.

FOR-

FORMULA REMEDII.

℞. Ol. Sulphur. per camp. lngitime præpar.
vitriol. rect.
Salis. ana. p. ae.

Spir. vini rectificatiſs. triplum horum omnium, digere per menſem: ad ſiccitatem diſtilla.

Hujus Spiritus libris duabus add. Rad. angel. ſerpent. Virgin. Sem. cardam. ana. drachmas ſex. F. tinctura.

Adminiſtrandi modus.

HUjus tincturæ tantum aquæ puræ inſtilletur, quantum ad gratam aciditatem conciliandam requiritur, julepusque reſultans ſacharo ad guſtum ægri edulcoretur, illique ſitienti quantum deſiderat, ad bibendum exhibeatur. Plerumque ſex libræ ſpatio viginti quatuor horarum ſufficiunt, poſt earum aſſumtionem in ſudorem æger incidit, & urina coctionis ſigna dat, ſymptomataque vel plane ceſſant vel ſaltem remittunt. Quando febris viginti quatuor horarum ſpatio nondum penitus eſt ſublata, illa remedio per æquale tempus, ſed in minori quantitate continuato, cum omnibus ſymptomatibus certo aufertur.

Inventum hoc remedium eſt abs JOH. CLUTTON, Anglo, & publicæ luci expoſitum in libro, anglico idiomate conſcripto, qui elapſo anno in Gallicam linguam translatus eſt, ſub titulo: Methode courte & aſſurée pour guérir les fiévres continües, traduit de l' anglois. à Paris 1752. adjectus libro ſequenti: Eſſai ſur les fiévres & ſur les differentes eſpéces de fiévres, qui dépendent de la conſtitution du ſang, de Mr. Huxham.

Ne vero ſine ordine noſtra erret tractatio, illam in ſequentes ſectiones diſpeſcimus. 1.) Præcipuos effectus qui de eo in dicto libro referuntur, recenſemus. 2.) Quædam de febre acuta in genere diſſerimus, quantum nimirum ad noſtrum ſcopum requiritur. 3.) Modum febres acutas curandi exponimus, & 4.) quanta remedium novum in curatione febrium acutarum revera polliceri videtur, oſtendimus.

Primo loco ponimus methodum Cluttoni, febres acutas mediante ſuo ſpecifico novo tractandi, qualis in laudato ejus libro deſcripta legitur; Febrium acutarum curatio fere ſolo julepo deſcripto abſolvitur primis morbi diebus. Si quinque primi dies effluxerunt, bezoardicum minerale cum illo conjungendum & ſexta quavis hora à ſeptem ad viginti grana exhibendum eſt. Secretiones enim omnes promovet, fibrasque ad excernendum ſtimulat. Variare tamen medicamenta ſecundum duritiem & magnitudinem pulſus oportet; Si enim pulſus valde plenus eſt, illi tartarus vitriolatus omni ſihorio doſi ſcrupuli ſurrogetur: Tartarus enim vitriolatus ad ſanguinis rarefactionem conjunctumque cum illo æſtum compeſcendum magis eſt appropriatus. Ab initio ſtatim bezoardicum minerale cum julepo febrifugo conjungatur, quando pulſus non valde plenus eſt, neque diarrhœa adeſt; Evacuationes tum ſemper excitat, ſanatio nemque accelerat. Si medicus nono jam morbi die elapſo demum vocatur, cura vomitorio ordienda, ſi nauſea & conatus vomendi præſto ſint; quod ex antimonio fit, quia antimonialia ſtimulum quendam expulſorium in fibris relinquunt, qui ad criſin promovendam admodum eſt proficuus. Notandum vero, ab initio ſtatim vomitorium tale dictam ob rationem ſemper exhibendum eſſe.

Varianda autem praxis eſt ſecundum ſymptomata ſupervenientia. Ita ſi Diarrhœa ſuperveniat (id quod de ſudore vel hæmorrhagia modum excedente perinde valet) illa prudenter moderanda, non ſupprimenda eſt. In hoc caſu Julepum cum infuſo florum roſar. r. vel rad. tormentill. parare oportet, qui hac ratione præparatus julepus cum decocto cornucervi uſti ad ſcopum hunc diarrhœam moderandi, niſi nimia ſit, ſufficit. Si nimia autem eſt, illam ſiſtere oportet ſequente bolo ℞. Balſam. Locatelli drachmam dimidiam, corall. r. pp. ſcrupulum dimidium, opii granum unum, Diacod. q. ſ. F. Bolus. Poteſt tunc etiam bezoardicum minerale cum Theriaca Andromachi pro re nata dari. In inflammatione pulmonum, pleuræ, difficultate urinæ cum julepo nitrum & pectoralia conjungenda, ſicque in genere tenendum, ſemper in inflammationibus particularibus remedia his ſpecifica ſimul propinanda eſſe; julepus enim febrifugus nonniſi generali inflammationi medetur. Si febris ad inter-

miſſionem inclinat, quod ſedimentum urinæ lateritium, crebra nauſea & vehementes vomendi conatus indicant, omni ſihorio dimidia drachma ſalis abſinthii in uncia una ſucci citri dandam, cui ſi colici ſimul dolores adſint, aliquot laudani liquidi guttæ addanda. Si impetus febris verſus ventriculum & inteſtina vergit, vel ſi ventriculus & inteſtina præcipue inflammatione affecta ſunt, id quod ex nauſea & vehementibus vomendi conatibus cognoſci poteſt, tinctura febrifuga ſine aromatibus propinanda, ſpirituoſum omne vitandum, & omnia alimenta calida ſumantur, diæta ex digeſtu facillimis & alimentis liquida forma gaudentibus conſtet, conclavisque aër, quantum æger deſiderat, ventiletur, ſimulque ſi alvus lubrica eſt, alimenta ita comparata ſint, ut illam non magis deturbent. Si conſtipata alvus eſt, clyſtere emolliente ſubducenda, aut bezoardicum minerale in electuario lenitivo *a*) Pharmacop. Edinburg. exhibendum. Clyſteres locum habent, quando æger per plures jam dies conſtipatus eſt, tunc enim in clyſtere promta eſt medela, quum electuarium lenitivum in quo bezoardicum min. datur, pluribus horis, donec effectum exerat, opus habet, neque vero tamdiu exſpectandum eſſet. Varianda etiam praxis eſt ſecundum diverſas febris periodos. Ita ſi ad decimum quartum uſque diem ceu ordinarium criſeos tempus perdurat, ſæpe vehementibus ſymptomatibus, qualia ſitis ardens, labia & lingua nigra & ſicca, urina rubra, magnæ inquietudines, delirium, ſubſultus tendinum, tremores, oculique fixi immobiles ſunt, ſtipatur; tunc uncia una aquæ cujusdam cordialis libræ uni julepi febrifugi admiſcenda, & bezoardicum min. cum croco, caſtoreo aliisque cordialibus dandum. Si convulſiones horrendæ ſint, ex nervinis ſemper ſeligenda, quæ minimum rarefaciunt, qualia gummi ammon. viſc. quern. Sal. Succini ſunt. Si ad decimum ſextum vel decimum octavum uſque diem continuat, uti accidit, ſi vel ægrotus julepum non ſufficienti quantitate bibit, vel accidens quoddam ſupervenit, vel in Medico perperam curante culpa eſt, ſanguinis rarefactio ad ſummum gradum evehi ſolet; tunc dupla vel tripla doſis nitri, ſalis ammoniaci aliorumque

a) Electuarium lenitivum conſtat ex caric. ping. libra una, fol. Sennæ. unc. VIII. pulp. tamarind. caſiæ, prunor. gallic. ana. libra dimidia. Sem. coriandr. unc. IV, glycyrrhiz. unc. III. Sachari libris duabus cum dimidia.

que remediorum ſine excitatione inflammationis ſtimulantium ſaliumque neutrorum, quæ in tali caſu bezoardico min. magis appropriata videntur eſſe, ſine periculo datur, immo quandoque id neceſſarium eſt, præſertim ſi uſque ad criſeos tempus regimen & medicatio calida & aromatica fuerunt adhibita.

Hæc illa Methodus eſt Cluttoniana, febres acutas tractandi, quæ in ſummo febris gradu ubi mors certa videtur eſſe, omnem poſſibilem habet ſucceſſum vid. ſect. II. obſervatis ſaltem quas adduximus cautelis; uti auctor ejus in plus quam mille perſonis ſe obſervaſſe teſtatur, nosque ex libro ejus edit. gallic. ejusdem verbis huc tranſcripſimus.

Sect. I.

Quos præſtiterit effectus.

SI ab initio ſtatim in uſum trahitur, & ſufficienti quantitate potatur, omnem febrem acutam ſpatio viginti quatuor horarum aufert. Notandum tamen, illas febres hic excipiendas eſſe, quæ certa & determinata criſi ſolvuntur, uti pleuritis, peripnevmonia, variolæ, morbilli &c. ſunt, quia ad criſin, quod vocant, quatuordecim dierum pervenire illæ debent. Avertitur tamen ejus beneficio periculum, quod à febre nimia inſtat; Febres que ſymptomaticas certo tollit. Nemo non intelligit, illud maximi faciendum, reliquisque hactenus uſurpatis medicamentis longe præferendum eſſe, ſi ea quæ modo de illo diximus cum veritate conſentiunt. Tertius enim quisque ſecundum Sydenhamii ſupputationem, ſi antea jam dicta repetere licet, ex hac febre perit. Dictis qui fidem adjicit, illi non incredibilia videbuntur, quæ ſequuntur, & laudatus Auctor porro de illo refert: purpuram, delirium, ſitim ardentem, ſtupiditatem, anxietates præcordiales aliaque febribus acutis ſæpe ſe adjungentia funeſti præſagii ſymptomata illius ope adhibiti, ab initio morbi ſtatim averti, aut ſi medico vel nimis ſero vocato vel febre antea perverſe tractata ſupervenerint, mitigari ſtatim.

Ipſiſſima Auctoris uerba adducemus, ut res clarior evadat. p. 362. *a*) Effluxis viginti quatuor horis, inquit, æger in lenem incidit ſudorem, & omnia ſymptomata penitus evaneſcunt, aut ſaltem multum imminuuntur. Si julepus per æquale adhuc temporis ſpatium, in minori tamen quantitate continuatur, febris omnis penitus aufertur. p. 399. *b*) Methodus à nobis tradita magnam hanc habet prærogativam, ut ſi medicus nimis ſero conſultus, ægrotum fere exhauſtum, aut timendo malorum ſymptomatum pondere obrutum offendat, illi tumultus ſtatim componantur, & ſymptomata moderentur. p. 99. *c*) Non memini ullum eorum ſymptomatum quæ febribus malignarum epitheton imponunt, ſuperveniſſe, ſi noſtra tractabantur methodo; ut proin omnes methodos quæ impedire nequeunt, quo minus febres acutæ in malignas degenerent, indignas reputem, quæ legantur. p. 375. *d*) Quum pluries diverſos febrium acutarum progreſſus viderim, & ad minimum mille perſonas hac methodo tractaverim, audeo aſſerere, in maximo febris gradu in quo mors certa videbatur eſſe, illam omnem poſſibilem habuiſſe ſucceſſum. &

a) Au bout de 24. heures le Malade tombe preſque toujours dans une ſueur douce, & tous les ſymptômes s'évanouiſſent en entier, ou du moins diminuent très-conſiderablement. En continuant l'uſage du julep pendant 24. heures de plus, & dans une quantité plus moderée, on emporte la Fiévre entiérement.

b) La Methode que nous donnons ici a ce grand avantage, quand le Medecin n'eſt conſulté que tard, & qu'il trouve ſon Malade preſque épuiſé, ou même accablé d'un poids redoutable de ſymptomes de malignité, que toute courte qu'elle eſt, elle commence par calmer les deſordres, & modérer les ſymptomes.

c) Je ne me rappelle point que dans tout le cours de l'adminiſtration de nos remèdes, il ſoit jamais ſurvenu aucun de ces ſymptomes violens qui font donner aux Fiévres l'épithête commune de Malignes. Auſſi ne puis-je regarder que comme preſqu' indignes d'être lues toutes les preſcriptions de pratiques contre les Fiévres, quand elles n'aident pas la Nature au moins juſque-là.

d) Comme j'en ai vû pluſieurs fois les divers progrès, & que j'ai fait uſage de ma methode pour mille perſonnes au moins, j'oſe aſſurer mes Lecteurs que même dans le plus haut periode du mal, où la mort paroiſſoit certaine, elle a eu tout le ſuccès poſſible, moyennant la ſimple obſervation des precautions dont nous avons parlé.

pag. 400. *a*) Omnes febres continuæ quæ ab Anno 1707. ad præſens usque tempus (1729.) Londini graſſatæ ſunt, cujuscunque ſpeciei, in quacunque periodo conſtitutæ, immo à quacunque cauſſa ortæ eſſent, methodo indicata curantur. Probeque obſervavit eos qui febrem contraxerant, frigidam æſtuanti corpori ingurgitantes, ope aquæ noſtræ acidis mixtæ æque bene reſtitutos eſſe, quam ii, qui ſpirituoſis antea nimium abutebantur.

Notandum adhuc in laudato libro qui de febribus continuis in genere agit, methodum etiam tradi, continuas putridas in quas acutæ perperam tractatæ ſæpe degenerant, curandi. Ægroti in continua putrida ordinarie ſicci & torridi attactu ſunt, & poſt aliquot dies linguam ſiccam aridam nigramque habent, cum tremoribus, ſubſultibus tendinum, & quandoque inſenſilitate atque ſtupore, dejectione animi, frequentibus ſuſpiriis, pulſu celeri, debili, tremulo aut inæquali, urinaque fere ſemper pallida & cruda. Non multum etiam ſitiunt, aut certe non tam crebro potum poſcunt, neque tam libenter bibunt, ac in febre acuta. His julepus antifebrilis hunc in modum præparari debet: ℞. Rad. Serpentar. Virg. contrayerv. croci, ana. drachmas tres infunde aq. bull. libris duabus & colaturam Sachari uncia una edulcora. Adde Tincturæ febrifug. q. ſ. M. Bezoardicum etiam minerale in conſerva quadam calida aromatica, uti conſervarutæ, aut Theriaca Andromachi ſunt, dari debet, quæ ultima in alvi fluxu præcipue convenit. Hyſtericis caſtoreum, ſuccinum, & rad. valerianæ cum bezoardico min. in bolum formata quam maxime conveniunt. In genere ad diverſas circumſtantias & ſymptomata in febre hac præſentia methodus particulariter accommodanda eſt. Modus hæc tractandi febres putridas comuniter humiditatem univerſalem per

a) Toutes les Fiévres continuës, de quelqu' eſpéce ou période que ce ſoit, qui ont eu lieu dans Londres depuis 1707. jusqu' à préſent (1729.) & qu'on a traitées à l'ordinaire, ſe guêriſſent véritablement par la methode que nous donnons même quelqu'en puiſſe être la cauſe: car j'ai, parfaitement bien remarqué, que ceux qui avoient gagné la Fiévre en buvant de l'eau froide, lorsqu' ils étoient échauffés, n'ont pas laiſſé d'en guérir auſſi naturellement que les autres, par l'uſage de notre eau froide mêlée d'acides. J'ai obſervé la même choſe dans ceux qui avoient bû du Ponche trop abondamment.

per totum corpus producit, & ſimul lingua humida, ægrotusque tranquillus fiunt, convulſiones & delirium diminuuntur, pulſus melior redditur, urina citreum colorem nanciſcitur, & ſedimentum deponit, & effluxis duobus aut tribus diebus criſis per omnia excretoria fit, febrisque ſolvitur. Excretiones in hac criſi non tam promptæ ſuut, ac quidem in febre acuta ob copioſa calida remedia, quæ ad circulationem ſanguinis excitandam adhiberi debuerunt. Tenendum vero probe in curatione hujus febris eſt, omnia emollientia & fibras laxantia, nec non ſalia neutra & acida, ut tartarus vitriolatus, ſal febrifugum, ſal polychreſtum, nitrum, ſal ammoniacum, ſal abſynthii, & ſuccus limonum, cane pejus & angue fugienda eſſe, immo ſi nono die effluxo æger non juſtam cujuscunque liquidi quantitatem bibere poteſt, ejusque ſpiritus vitales quaſi ſuffocati ſunt, julepus ſequenti modo parari debet, reſecta tinctura acida. ℞. Aq. Ceras. nigr. uncias duodecim, Pœon. comp. uncias, tres Tinct. croc. drachmam unam, ſachari drachmas quatuor, & Bezoardicum etiam minerale tanquam nimis refrigerans ſeponi, è contrario autem vinum cum præcedente tincturà, juſculaque pulli & liquida nutrientia exhiberi, & veſicatoria atque cataplasmata ſtimulantia applicari, præſertim ſi ſingultus ſtomachique dolor ſuperveniunt, quæ peſſima ſymptomata inſignem naturæ debilitatem indicant, in quo caſu omnia excitantia, inprimis quæ ſimul anodyni quid habent, uti Theriaca, Mithridatium &c. in uſum trahenda, ultimo remedio ſi omnia dicta nihil effecerunt, naturaque in ancipiti quaſi hæret, ut neque ſuperari penitus à materia morbifica poſſit, neque etiam ab illa liberari, cinnabaris antimonii à XV. ad XXX. grana & mercurius dulcis à VI. ad XII. grana omni ſihorio dandi ſunt. Hac methodo pulſus fortior redditur, & ægro bibendi & facultas & appetitus redeunt, ſæpe etiam ſudor cum notabili evphoria procuratur. Quando æger iterum tunc ſitit, præſcriptis liquidis aut ſimilibus largiter & quantum poteſt utatur, usque dum criſis procuretur, quæ decimo quarto die ordinarie evenit, ſi naturæ debito modo ſuppetiæ ferantur. Si remedia refrigerantia cum calidis & rarefacientibus junguntur, hæ refractariæ febres æque certe ac reliquæ curantur. Methodisque ambabus febres funeſtiſſime ſymptomatibus peſſimis, maculis purpureis, tumoribus inflammatis,

 angina

angina &c. ſtipatæ perſanantur. Non plura de febre putrida addimus, ne in nimiam molem hæ paginæ excreſcant. Reliqua in ipſo Auctore videri poſſunt.

Poſſet à celeritate qua remedium novum febrifugum agit, ſuſpicio ſubnaſci, illius uſum hanc ob rationem intutum eſſe. Objicient, periculoſum eſſe, valida remedia in acutis febribus præſcribere. Funeſtiſſimi enim eventus obſervati ſunt à venæſectionis, veſicatoriorum, opii aliorumque ad cujuscunque inſolitæ anxietatis, exacerbationis febrilis adparitionem præſcriptorum, heroicorum remediorum improvido uſu, non examinando antea; *a*) uti celeberr. Nihell apprime monet, ex antecedente febris in omnibus circumſtantiis decurſu, an ea, quæ aggrediuntur, accidentalia tantum, an critica potius, ſymptomata fuerint. Dein criſis qua febres acutæ ſæpiſſime ſolvuntur, *b*) ſucceſſiva, definita opera eſt exquiſiti corporis noſtri Mechaniſmi innatique & propriæ conſervationi invigilantis Principii, quo à creatore ad conſervationem noſtrorum corporum dotati ſumus; illiusque ſalutares excretiones certis criticis diebus ordinarie contingunt, ſic enim *c*) ſynocha mitior quarto die, gravior ſeptimo, ardentes & navioſæ, cauſi dictæ, tertio vel undecimo die &c. judicari conſueverunt, poſſet ergo periculoſum videri, & naturæ ſalutares conatus quaſi pervertere, criſin criticosque à natura præfixos terminos præcipitare velle. Ad eximendum iſtorum animis moleſtum ſcrupulum quædam exempla adducam cum feliciſſimo ſucceſſu præcipitatarum criſium, in auctoribus paſſim obvia. Ex Veteribus adſit Peripateticorum Princeps Galenus. Meth. med. L. IX. cap. 4. Charter. Tom. X. p. 205. Ill. van Swiet. comment. in Bœrh. Tom. II. p. 417. Iſte unica largiſſima venæſectione vehementem febrem ardentem ad miraculum ſuſtulit, ita ut adſtans quidam diceret, ipſum febrem jugulaſſe. *d*) Ex modernis Doverus *e*) aliquot tales cum feliciſſimo

a) Novæ raræque obſervationes circa variarum criſium prædictionem ex pulſu. Amſtelod. 1746.

b) ibid. pag. 102. & 103.

c) Fr. Hoffm. Med. Syſt. Rat. Tom. III. p. 340. §. VII.

d) Tom. II. p. 417.

e) Legs d'un ancien Medecin à ſa patrie. à la Haye. 1734. p. 174. 175. 176.

ſimo ſucceſſu in febribus acutis præcipitatarum criſium hiſtorias narrat, ex quibus unicam tantum, quæ ob ſingularitatem attentionem meretur, ſeligimus: Juvenis febre acutiſſima prehenſus, in extremis jam jam verſabatur. Oculi immobiles capiti infixi erant, maxilla erat pendula, lingua dura & fere penitus nigra, magnis ſudoris guttis hinc inde diſperſis; Pulſus totaliter ſuppreſſus. Subtractis quadraginta octo ſanguinis unciis facies naturalem colorem recuperabat, & ſudor diſparebat. Propinabantur ei potus ex aqua, vino rhenano & ſucco citri confecti aliquot libræ effiuxis poſt eorum aſſumtionem quibusdam minutis, oculos iterum movere, & os claudere incipiebat. Aſſumta reliqua quantitate (integra quantitas aliquot menſurarum erat) quaſi evigilans, iterum cum adſtantibus loqui incipiebat, & poſt decurſum horæ lecto ſurgebat. Sequente die ab omni febre liber, penitus cum ſanitate in gratiam redierat. Poſſem adhuc allegare, dies criticos non ad criſium eſſentiam pertinere, auctoritate Magni Fr. Hoffmanni ſuffultus, qui Med. Syſt. Rat. Tom. III. p. 348. §. XIX. expreſſis verbis: Dies, certi & ſtati ad eſſentiam criſium non pertinent.

Sed objicient ulterius, criſi per febrifugum novum excitata non omnem mali fomitem expelli, id vero quod relictum eſt, recidivas excitare, uti magnum Medicinæ Oraculum Hippocrates in aphorismis ſuis *a*) jam annotavit. Ad hæc reſpondemus, verum quidem eſſe, omnem morbi fomitem non æque ſimul & ſemel ac in febre ad criſin quatuordecim dierum perveniente, evacuari, uti Cluttonus *b*) ipſe fatetur, ſed huic incommodo facile obviam iri, ſi ſequentes ad præcavendam recidivam ab illo præſcriptæ cautelæ obſerventur, quippe quibus debite obſervatis, nullus æger neque in recidivam neque aliud malum, ex curatione febris legitime deducendum incidit. Cautelæ iſtæ ſequentes ſunt: Poſtquam remedium febrifugum eo uſque continuatum fuit, dum pulſus & urina indicant fomitem febris maximam partem evacuatam eſſe, æger rhabarbaro leniter laxandus eſt, quo materiæ reſiduæ febrilis ſecretio promoveatur.

a) Sect. II. aphor. 12.

b) p. 396. & 397.

Biduo vel triduo poſt, obſervata interim bene diæta, purgans conveniens propinetur, quod omni triduo ſeu quatriduo ter vel quater repetendum eſt. His debite peractis amarum qnoddam roborans per unam, duas tresve ſeptimanas bis quotidie in aqua quadam levi martiali ſumatur. Interea vero omnibus negotiis vacent ægri, mentemque ab omni cura & ſollicitudine liberam teneant, neque ſe nimium fatigent, neque libero aëri ſe exponant. Ni enim hæc rite obſervent, facillime poſt breve tempus recidivam incurrere obſervati ſunt.

Sect. II.

De Febris acutæ natura.

§. I.

FEbris acutæ naturam explicaturum primo omnium indicare oportet, omnem febrem acutam eſſe continuam, hoc eſt, ex claſſe febrium, quæ motum ſemel excitatum febrilem vel uno impetu ad finem perducunt, continentes dicendæ, vel per vices impetum remittunt, & denuo excitant, continuæ vocandæ. *a*)

§. II.

Acutæ nomen à velocitate & periculo, cum quibus decurrit, ſortitur. Oportet vero periculum cum febre conjunctum eſſe, quis enim ephemeram, quæ viginti quatuor horarum ſpatio terminatur, acutam vocabit? *b*) Gnaviter â Celſo *c*) ſequentibus verbis deſcribitur: Ubi ſine intermiſſione acceſſiones & dolores graves urgent, acutus morbus eſt, &: Acuti morbi ſunt, qui cito vel tollunt hominem vel ipſi cito finiuntur.

§. III.

Eſt vero diffuſior ſanguinis in partibus vel externis, vel præcipue internis congeſtio atque ſtagnatio ab ipſius turgeſcentia, rare-

a) Bœrhaav. aphor. de cogn. & cur. morb. aph. 227, Illas nempe continentes *σύνόχυς*, has *συνεχεῖς* vocavit antiquitas. vid. van Svviet. Tom. II, p. 842. & 443.

b) van Svviet. Tom. II. p. 8.

c) Lib. III. cap. 1. p. 111. & cap. II. p. 213.

rarefactione appulſuve fortiori originem ducens. *a*) Nimirum conſtricta ſpasmodice corporis ſuperficie ſanguis introrſum pellitur, intenſiuſque moveri incipit, unde fit, ut majorem concipiat caloris jugiter tum durantis gradum & rarefiat; ſimulque oſcula vaſculorum lymphaticorum relaxantur, ut ſanguis in illa propelli poſſit, ſicque inflammatio excitatur. Omnis enim continua febris inflammatorii quid habet. Iſta vero inflammatio ubi per totum corpus æqualiter diffuſa eſt, ſynocha vocatur, ubi vero certi cuidam parti inſidet, ab illa particularem accipit denominationem. Si menynges occupat, phrenitica, ſi fauces, anginoidea, ſi pleuram, pleuritica, ſi pulmones peripnevmonica, ſi ventriculum, ſtomachica, ſi duodenum & biliarios ductus, ardens & bilioſa, ſi ileon, iliaca, ſi renes, nephritica, ſi meſenterium, meſenterica, ſi veſicam, veſicalis, ſi uterum, uterina, ſi inteſtinum rectum, hæmorrhoidaria, audit. *b*)

§. IV.

In nimis longam nos immitteremus diſcuſſionem, ſi omnes cauſſas occaſionales & procatarcticas curate excutere vellemus. Præcipuè gignitur à calido ſanguine, corporis exæſtuatione, animique excandeſcentia, potu ingurgitato frigidiore vel alia quacunque ratione concitato, vel ab arthriticorum aliorumque externorum affectuum repercuſſione, evacuationum aſſuetarum ſuppreſſione.

§. V.

Iſtis ab initio præcipue ſtipata eſt & cognoſcitur adeſſe ſymptomatibus: Pulſus eſt magnus plenusque, facies accenſa, urina rubra, æger valde inquietus eſt, delirat & intenſe ſitit. *c*)

§. VI.

Si fit, *d*) ut ad caput vergat impetus, tunc facies turgeſcit, oculi rubent, & lacrymas plorant, caput dolet, arteriæ pulſant temporales, vertigo adeſt, ſopor, torpor, vel plane mentis alie-

natio.

a) Fr. Hoffm. lib. cit. Tom. IV. p. 325. §. V.
b) ibid. 324.
c) Cluttonus. p. 362.
d) Fr. Hoffm. loc. cit.

natio. Si cordis ventriculi & vaſa pulmonalia à ſanguine impetuoſe irruente nimium diſtenduntur, reſpiratio difficilis & crebra, pectoris anguſtia & anxietas, cordisque palpitatio accidunt, juncta ſimul ſæpe virium corporis animique dejectione. In œſophago levior adeſt inflammatio, ſitis, ariditas & linguæ nigrities, præſertim ſi in corpus bilioſum, calidum, ira excandefactum incidit, tumque vulgo febris ardens, cavſus veteribus vocatur. In ventriculo inflammatio nauſeam, vomendi conatum, quandoque ſingultum, in inteſtinis inflationes ſumme dolorificas, alvi adſtrictionem, vel excrementorum fœtidorum ejectionem; in arteriis meſentericis vaſisque venæ portæ dolorem fixum circa primam lumborum vertebram, ſemper malignitatem aliquam indicantem *a*); in membranis medullæ ſpinalis, decubitum inſuetum, membrorum jactationem, torporem & artuum languorem, quandoque etiam convulſiones excitat.

§. VII.

Si partes internæ & nobiliores ab inflammatione ſunt affectæ, ingens ſemper æſtus, ſumma anxietas, ſitis inextinguibilis, urinaque flammea cum ſedimento roſeo quandoque præſto ſunt, & quo ſenſibilius viſcus eſt, eo acerbior ſimul & ardentior dolor eſt, *b*)

§. VIII.

Indicanda etiam eſt differentia febris acutæ à putrida ſimplici, quarum illa ſynocha ſimplex, hæc putrida ſeu maligna etiam appellatur. Præter ſigna putridæ diagnoſtica in præcedentibus jam recenſita à febre acuta adhuc differt. 1. Magna virium proſtratione, quæ nunquam non cum illa adeſt, 2. Cauſſa, quæ in putrida humor acer, putridus, corruptus eſt, quum in acuta ſola ſanguinis boni extra vias conſuetas congeſtio ſit. 3. Quod illa ad decimum quartum vel vigeſimum primum diem extrahatur, hæc

a) Dover lib. cit. pag. 124. & 125. Le Médecin peut être aſſuré, que toutes les fois que le Patient ſe plaint de douleurs de reins, de quelque ſorte que ſoit cette fièvre, elle eſt toujours accompagnée de quelque malignité, quoiqu'il n'y ait perſonne au monde qui puiſſe dire de quelle eſpèce ſera cette fievre, avant ſa premiere criſe.

(*b* Juncker Conſp. Med. Theor. Pract. Tab. XX. p. 164.

hæc autem multo citius, ordinaria methodo quarto, ſeptimo, undecimo die, febrifugi novi ope uno die ſolvatur. 4. Quod in putrida quandoque maculæ fuſcæ vel nigræ excludantur, quod inacute non perinde fit.

Sect. III.

De modo febris acutæ curam adornandi.

§. I.

DUæ ſunt febrim acutam tractandi methodi, è directo ſibi invicem oppoſitæ, quarum una calidorum & alexipharmacorum opem implorat, ſubjuncto ſimul valde calido regimine, ad expellendum fictum aliquod in ſanguine latens venenum, vel aliam quamcunque ob rationem, altera refrigerantia adhibet ad præternaturalem calorem fervoremque ſedandum. Invaluit prior curandi mos, ſi Baglivo credendum, ex quo Jac. Sylvius cum Bontekoei ſchola febrium omnium eſſentiam in coagulatione ſanguinis conſtituens, ſanguinis miſſionem nec non remedia calorem temperantia prohibuit, ſpirituoſa volatilia vero aliaque ſomnio conceptam ſanguinis coagulationem diſſolventia indifferenter quovis tempore in omnibus febribus præſcripſit, judicans, calorem non eſſe febris cauſſam, ſed effectum & ſymptoma, pulſumque celerem non eſſe unum ex ſignis indicantibus ſanguinem celerius moveri, ſed tardius. *a*) Similes theorias Helmontius, Screta & Carteſiani ſuis quique inducti hypotheſibus foverunt. Sed damnandum tale eſſe conamen nemo non intelligit, qui conſiderat, in febre acuta maximum ſemper adeſſe æſtum & fervorem, qui calidis remediis neceſſario debet augeri & intendi, unde febris & ſymptomatum omnium exacerbatio *b*) conſequitur; nec non per alexipharmaca Maſſam ſanguineam reſolvi, ſicque febrem malignam reddi, alexipharmaca *c*) enim calida uti cel. Tralles

C optime

a) Oper. omn. pag. 128. & 129. §. II.

b) Qui febre acuta moriuntur, plerumque ex inflammatione menyngum, vel ventriculi & inteſtinorum aliarumve partium ſphaceloſa decedunt, uti Screta in libro de febre caſtrenſi crebris ſectiouibus evicit & monſtravit.

c) Tralles de terreis remediis &c. cap. XIX. §. XIIX. pag. 401. ſeq. *Sane* omnia

optime monet, nulla in nos operantur qualitate occulta antivenenoſa, ſed unice acrimonia ſua nervos & vaſorum villos ſtimulando, proinque idem quod ſtimulus venenoſus ex aëre hauſtus agunt. Uti quidem à maximis in noſtra arte Viris, Sydenhamio, *a*) Harriſio, *b*) Fr. Hoffmanno *c*) aliisque pluribus ſatis ſuperque oſtenſum eſt & demonſtratum, qui omnes teſtantur, imprudenti calidorum & alexipharmacorum uſu acutas febres in malignas converti, & exanthemata, non obſcurum maſſæ ſanguineæ horum qualitate acri reſolutæ indicium ſæpiſſime elici. Immo Fr. Hoffmannus Med. Syſt. Rat. Tom. IV. pag. 213. §. II. dicit, febre purpurata laborantes, ingruente primum morbo, fere periiſſe omnes, quod calidis remediis cum æſtuoſo regimine tractarentur, quapropter etiam illa ſerio prohibet. Ut adeoque calida atque alexipharmaca ex febrium acutarum curatione plane relegari mereantur, & potius in malignarum curationem, in quibus æſtus minor eſt, relegari, in quibus majori cum fructu adhibita fuerunt.

§. II.

Ante omnia in curatione febrium acutarum ſollicito medico ſanguinis rarefactio, à qua omnia ſymptomata, inflammatio nempe & ſpasmi excitantur & exacerbantur, deprimenda. In febre acuta vero ſynocha ſimul id efficiendum, ut ſanguis ſtaſin inflammatoriam conſtituens (ſiquidem omnis continua febris cum inflammatione conjuncta eſt, quæ in ſynocha per totum corpus diffuſa eſt, ut in præcedentibus dictum jam eſt,) reſolvatur, quod fit, vaſa roborando, ut cruorem ſtagnantem in majora vaſa repellere poſſint. Obtinetur id per adſtringentia (uti ſanguinis exæſtuatio per refrigerantia deprimitur) qualia in remedio novo

omnia alexipharmaca calida nulla in nos operantur qualitate occulta antipeſtifera, antimaligna, ſed unice irritando ſua acrimonia nervos & vaſorum villos. Ergo agunt idem illud, quod agit ſtimulus venenoſus ex aëre hauſtus. - - Vergere enim facit Miasma ſanguinem noſtrum in alcaleſcentiam & putrefactionem.

a) Opuſcul. p. 128. & 129.

b) De morbis infant. pag. 78. & 79. ſeq.

c) Med. Syſt. Rat. Tom. IV. p. 331. §. 10.

novo aqua frigidiuſcula, acida, ſpiritus vini, & aromata, radices nempe angelicæ, ſerpentariæ virginianæ ſemenque cardamomi ſunt. Aquam frigidam roborare & fibras contrahere nemo facile negaverit. Omne enim frigidum fibras contrahit. Apparet vero id præcipue ex phœnomenis epota frigida aqua in corpore conſpicuis. Sic apud multos epota frigida ſtimulus ad mingendum excitatur, quod quidem ab adductis veſicæ fibris, veſicam conſtringentibus & urinam propellere nitentibus derivandum eſt. Galenus jamjam potionem frigidam eam ob rationem in febribus acutis laudat, quia naturam robuſtam reddat, ut per alvum & ſudorem expellat, quæ noxia ſunt. *a*) Acida & ſpiritum vini adſtringere cuivis illa deguſtanti facile innoteſcit, os enim contrahunt, uti quidem ab omnibus adſtringentibus fieri ſolet. Radices angelicæ & ſerpentariæ virginianæ aromatico ſuo, quo gaudent, ſtimulo idem præſtant.

Uti autem in inflammationibus, in quibus cruor non tam alte in lymphatica vaſa penetravit, neque adeo incuneatus eſt, adſtringentia & roborantia ſunt adhibenda, ita ubi valde impactus eſt, præſertim ſi pars hæc nervoſa & membranacea eſt, uti in ventriculi, inteſtinorum, veſicæ & viarum urinariarum, quæ omnes nervoſæ ac fibroſæ, partes frigidæ ideo à Veteribus dictæ ſunt, inflammatione, tunc contraria methodo incedendum. In hac enim emollientibus & fibras relaxantibus opus eſt. Si enim ſanguis ſtagnans in loco, in quem delapſus eſt, valde impactus hæret, in locum congruum repelli prius nequit, quam emollientibus vaſcula hæc ſic laxata ſint, ut humorem ſtagnantem poſſint dimittere, tuncque ſimul liquori reſolventi aditus patefit, ut libero appulſu illum ſenſim reſolvere queat. Præcipue id vero in membranaceis nervoſisque partibus obtinet, quia ab humore illapſo tanquam ſpina infixa validiſſime ſtatim contrahunrur. Ex his principiis deducendum mihi videtur eſſe, quod Cluttonus, uti ſupra dictum fuit, ſi ad ventriculum vergit impetus, quod ventriculi inflammationem denotat, emollientibus, quale potus moderate calidus eſt, utendum, adſtringentia vero, uti ſpiritum vini, ſolli-

a) Meth. medend. lib. 9, cap. V. Præter venæſectionem potio frigida conducit, quia extinguit febrem, & naturam robuſtam reddit, ut dein per alvum & ſudorem expellat, quæ noxia ſunt.

cite vitanda eſſe ajat, immo julepum ſine aromatibus propinare jubeat. Ventriculus enim, uti nemini non conſtat, pars membranacea & nervoſa valde eſt. Hinc Fr. Hoffmannus etiam in febre ſtomachicà fibras relaxantia remedia commendat, nec non antiſpasmodica atque demulcentia, vid. M. S. R. Tom. IV. p. 375. §. 1. ut vaſcula à ſpaſticis ſtricturis coarctata amplientur, & ipſi ſpaſtici motus componantur, quo liber, æquabilis & naturalis ſanguinis progreſſus per ventriculum reſtituatur; quum in ſynocha roborantibus atque adſtringentibus, uti frigidæ potus, acetum ſuccusque fructuum acidulorum, citri, limonum, ribium, tinctura & aqua roſarum &c. ſunt, utendum eſſe velit. *a*) Egregie hæc conſpirant cum iis quæ Ill. van Swieten in aureo ſuo in Bœrhaavianos aphoriſmos commentario Tom. I. §. 396. n. 6. dicit, quando de modo ſanguini in inflammatione liberam per vaſa viam aperiendi loquitur: Duplici autem, inquit, modo hoc fieri poterit, vel laxando ſic vaſa obſtructa, ut tranſmittant per ultimos ſuos fines in venas immeabiles moleculas; vel conſtringendo vaſa per refrigerantia, repellentia aut adſtringentia, ut retropellatur obſtruens immeabile ex anguſtiis quibus hæret, verſus latiorem locum vaſis.

Priorem ſcopum obtineri dicit emollientibus, præcipueque locum habere, ubi vetuſtior jam morbus eſt, & obſtruens vaſis incuneatum non facile ſe retropelli patitur, tunc enim laxantia & aperientia vaſa expediunt, & materiam obſtruentem ſolvunt. Galenus *b*) ſequenti modo hac de re diſſerit, quando frigidorum uſum in phlegmone commendat: Magisque profecto, inquit, ad incipientes phlegmonas frigidis & adſtringentibus, quam diſcutientibus, eſt utendum: atque etiam magis, ubi craſſum non eſt, quod confluit. Vehementi enim in parte inflammata incuneatione facta, non eſt amplius repercutientibus utendum, ſed tunc tempeſtivum eſt diſcutere. Poſterior vero methodus apud Veteres Medicos frequenter uſitata fuit, quando à nulla evidente cauſſa pars quædam corporis ſubito inflammabatur, quam inflammationem à fluxione tunc oriri ajebant, inque ea remedia quibus vis refrigerans ineſt & adſtringens, applicabant. Talis ſynocha acuta in principio eſt, illa enim etiam à cauſſis non tam manifeſtis,

a) Ibid. pag. 328. §. III.
b) Method. Medendi Lib. XIII. cap. 6. Tom. X. pag. 301.

ſtis, ut refrigeratione, quæ calenti corpori admittitur, tranſpirationis inſenſibilis ſuppreſſione &c. ſæpe excitatur, & inflammationem non valde profunde penetrantem habet, quia impetus ſanguinis in principio ejus nondum tantus eſt, neque ſanguis adhuc tantum mutatus. Videntur ergo Veteres illam ſub fluxione, in qua adſtringentia ſuadebant, intellexiſſe. Forſan pleræque inflammationes particulares huc referendæ ſunt, quia ſemper fere vitium quoddam particulare, uti magna talis organi laxitas &c. inflammationem talem exacerbans ſubeſſe in illis videtur. Simul vero etiam remedia hæc dum locum obſtructum vacuant, tonum & robur affectis partibus reddunt, ſicque impediunt, quo minus tam facile iterum repleantur.

Forſan repellentium & adſtringentium cum laxantibus conjunctio interdum in inflamātione etiam locum habet. Sæpe enim contraria remedia conjuncta prodeſſe ſolent; & abs Fr. Hoffmanno in multis inflammatoriis morbis hoc fieri invenio. Ita ad præſcindendam anginoſam in febre ardente inflammationem linctum ex julepo roſarum, nitro & camphora, oleoque amygdalarum dulcium conflatum præſcribit; Et in eadem ardente febre juxta frigidum potum, & julapia ex aqua fontana cum citri ſucco confecta, ptiſanasque cum ſyrupo acetoſitatis citri, vel julepo roſarum ſpirituque vitrioli conditas, demulcentia, emulſiones ex amygdalis, ſeminibus quatuor frigidis, cum paregorica virtute pollentibus aquis, ſambuci, tiliæ, primulæ veris &c. & lac ipſum, oleum amygdalarum dulcium, ſerumque lactis dulce commendat, quæ ultima præcipue proficua ait eſſe ad arcendam inflammationem partium nervoſo-membranacearum, quæ his morbis eventu demum accedit funeſto, modo exhibeantur debito ordine, tempore ac doſi. Sic Magnus Bœrhavius etiam repellentibus & adſtringentibus anodyna & aperientia commiſcet. Aphoriſm. de cogn. & cur. morb. aphor. 596. n. 6. In quibusdam remediis utrumque hoc principium à natura conjunctum habetur, ita in ſulphure, uti Cheyne *a*) ſeſe exprimit, acidum quod illi ineſt, vitriolicum vaſa arctat & conſtringit, oleum autem lubrefacit

a) Methodo naturelle de guérir &c. Part. II. pag. 119. Le ſoufre reſſerre les vaiſſeaux par ſa vertu ſtiptique, & par ſon ſel & par ſon huile il lubrifie & il evache.

facit & laxat Id quod ideo hic adduco, quia qualitas ſulphuris emolliens remedio novo virtutem quandam etiam tribuere videtur. *a*)

Si ſanguis in minimis arteriolis impactus eſt, ejusdem reſolutio diluentibus & attenuantibus obtinetur. Per diluentia tum ſimul ſi quæ in ſanguine acrimonia eſt, uti in peſſimis inflammationibus fieri ſolet, obtunditur & diluitur, & ſanguini lenitas conciliatur. Optime id mediante aqua copioſa cui tinctura febrifuga inſtillatur poteſt fieri. Sique Maſſa ſanguinea liquidioribus partibus orbata, ſpiſſitudinem inflammatoriam contraxit, iſta aqua ope ſachari quo julepus edulcoratur tanquam ſapone blandiſſimo cum ſanguine commiſceri poterit, tunc enim ſemper aliquo medio ad mixtionem diluentium cum ſanguine adjuvandam opus eſt, quæ ſine illo cruda per ſudorem alias difflantur, neque cum inſpiſſato cruore miſcentur.

Ablatis per convenientia remedia febre ac inflammatione vaſa roboranda veniunt, ut recidiva præcaveatur; quod præprimis neceſſarium eſt, quando febris ſubita criſi uti in curatione per julepum febrifugum terminata, atque judicata eſt, uti etiam poſt omnem gravem vires valde atterentem febrem. Corpus enim per febrem inſigniter debilitatur, ſpaſmis qui cum omni febre conjuncti ſunt, ſemper inſigniter debilitantibus & atoniam ſemper relinquentibus, quemadmodum atonia viciſſim ſpaſmis velificatur. vid. Fr. Hoffmann. loc. cit. Tom. III. p. 82. Idem celeberr. Vir ſimul monet, quo vehementior ſpaſmus ſit, diutiusque partem affligat, eo majorem atoniam, imbecillitatem ac virium reſolutionem relinqui; ex quo prompte fluit, quo vehementior & quo diuturnior febris ſit, eo majorem etiam virium imbecillitatem ſolutam febrem ſequi debere. Quanti vero momenti ſit, finito morbo, ut debilitato corpori robur ſuffuratum reddatur, apparebit, ſi eundem Celeberr. Virum de largo morborum ex atonia proventu diſſerentem audiamus. *b*) Affirmat enim neque ullum morbum ullumque ſymptoma gigni, niſi præcedat eximia generis nervoſi infirmitas, aut nobiliorum partium atonia, ſive hæc in ventriculo, inteſtinis, ſyſtemate vaſorum meſaraicorum, membranis cerebri aut medullæ ſpinalis, ſive etiam excretoriis conſiſtat,

a) Vid Clutton. p. 45.
b) Tom. III. §. XLIII. pag. 80. & 81

ſtat, quo etiam fiat, ut roborantia & balſamica medicamina languidam partium facultatem refocillantia, ad arcendos morbos efficaciſſima ſint præſidia. Idem non poteſt non intelligere, qui conſiderat, roboratis vaſis non modo omnes ſe- & excretiones melius procedere, verum etiam illis durante adhuc morbo in uſum vocatis, criſin completiorem conſequi, tunc enim materia morbifica omnis ejici poteſt. Hæc vero roboratio in methodo Cluttoniana per remedia amara fit, quæ poſt febris ablationem per aliquot ſeptimanas, uti ſupra dictum fuit, ſecundum ejus præſcriptionem uſurpanda ſunt.

Sequens adhuc indicatio ad curationem ſynocharum acutarum febrium abs Fr. Hoffmanno ponitur, ut 1) liber ſanguinis circuitus maxime ad ſuperficiem corporis reſtituatur, 2) illud quod ſtagnat, & corruptum eſt, diſcutiatur. Nimirum blanda diaphoreſi opus eſt, ut reliquiæ morbi expellantur. Simul vero etiam ſi quæ ſentina in primis viis à ſtagnantibus corruptisque ibi humoribus hæret, illa congruis medicamentis eliminari debet. Ad priorem ſcopum conſequendum in Cluttoniana methodo julepus ſaltem febrifugus tamdiu continuandus eſt, uſque dum urina & pulſus omnem morbi fomitem expulſum eſſe indicent. Ea enim mirabilis eſt hujus remedii proprietas, ut dum febrem & exæſtuationem ſanguinis tollit, ſimul vaſa etiam roboret & adducat, unde fit, ut per continuatum ejus uſum omnis noxius humor è corpore expellatur. Hoffmannus in hunc finem blanda diaphoretica, pulveres ſcilicet vel bezoardicos temperatos vel abſorbentes, nonnunquam cum nitro aut ſucco citri aſſumendos ſuadet, nec non infuſa theiformia ex veronicæ, ſcordii, cardui benedicti herbis, quæ inprimis quando quarto die ſynocha febris critico ſudore ſolvitur, pulſusque quietior cum ſudore redit, ad ſecundandam hanc ſalutarem excretionem proficiunt.

Quoad ſecundum ſcopum, qui eliminationem ſentinæ in primis viis aut circa primas vias hærentis reſpicit, illi purgantibus aut potius laxantibus ſatis fit. Nimirum frequentiſſime obſervatur, in febribus acutis non modo in ſacco illo duodeni materiam putridam malæ notæ deliteſcere, quæ ubi in maſſam ſanguineam reſorpta fuerit, graviſſimas turbas excitat, verum etiam in venæ portarum ſyſtemate, à quo inteſtina reliquaque abdominalia viſcera

ſcera vaſa habent, ſimile quid latere, ex quo tanquam ex equo Trojano plurima morborum monſtra & præcipue etiam febres omnis generis prodeunt, ſanguis enim plures ob rationes facillime in eo ſtagnationem & ſtatim concipit, & pertinaciſſimi morbi, qui niſi ad hunc locum medela dirigatur, eradicari nunquam poſſunt, hic ſtabulantur, ſedemque fixam habent. Purgantium ope vero non modo Saburra in ſacco duodenali primisque viis, verum etiam in vena portæ ſtabulans exturbari poterit, reſolvendi enim etiam ſpiſſosque humores fluidos reddendi vi pollent, neque nocebit, ſi particulis acribus in maſſam ſanguinem reſorptis motus ſanguinis paulo concitatior fiat, modo non tantus ſit, ut ægrum debilitet, & malum afferat. Cluttonus purgantia quater aut quinquies repetere jubet, quod in ſua methodo ideo neceſſarium eſt, quoniam criſi per illam præcipitata non omne noxium plene evacuatur. Hoffmannus laxans ex manna, cremore tartari, vel etiam caſſia & rhabarbaro ſuadet, ſimulque monet, valida omnia purgantia, multoque magis emetica vitanda eſſe, quia tactis jam levi inflammatione viſceribus facile funeſtam inducunt inflammationem, ut proin etiam ipſas pilulas Becherianas aliasque hujus generis quæ alias ſatis benignæ ſunt, tanquam noxias è febrium acutarum curatione excludat.

Sicco præterivi pede indicationem quam Hoffmannus adhuc ponit, partes nimirum vitales à nimium congeſto ſanguine mediante venæſectione liberandi. Nam in febre acuta ſæpe in vaſis majoribus ante ventriculum dextrum ſanguis accumulatur, libera ſanguinis, mediante ſiniſtro ventriculo per arterias propulſione, ſicque etiam dextri ventriculi per pulmones in ſiniſtrum, proinque quoque majorum vaſorum in dextrum exoneratione impeditis. Unde ſemper tum etiam difficilis reſpiratio adeſt. Sæpe tunc vaſa ſpaſmis arctata ſunt, unde etiam ſanguis per venas celerius ad cor & majores vaſorum ante cor poſitos truncos derivatur, & in illis tum dicto modo coacervatur. Vel etiam cruor in anguſtiis minimarum arteriolarum hærens liberam ſanguinis propulſionem in arterias impedit, vel cor debilitatum illi propellendo non ſufficit. In omni hoc caſu ſanguis ante cor dextrum cum ſummo periculo coacervatur, ipſa enim vita tunc periclitatur, ceſſante enim cordis motu, deſinit vita, ceſſare vero debet.

ſi hoc

ſi hoc reſiſtentias arteriarum ſuperare amplius nequit, tum etiam ſanguis longa mora ante cor dextrum detentus coagulari poterit, unde etiam ſumma ſemper anxietas tunc ab ægris ſentitur. Cluttonus omnem venæſectionem inutilem pronunciat eſſe, niſi plethora adſit. Hæc ſanguinis ante ventriculum dextrum accumulatio vero etiam accidit, ubi nulla plethora adeſt. Tali que in caſu periculum in mora quantocyusque ſuccurrendum eſſe videtur, quod equidem omnium citiſſime ſanguine immediate ex vena detracto fieri poteſt. Forſan julepus febrifugus tam cito agit ut venæſectionis vices ſupplere queat. Neque vero ait Cluttonus magnum incommodum ex venæſectione reſultare, ut proin illam ſine damno, præſertim ab initio viribusque ægri nondum fractis, adminiſtrare liceat; Dicit tamen illam eſſe inutilem, & eſſe conſultius, illam omitttere, quia ſanguinem non ſine ratione profundere oporteat. Medetur vero julepus febrifugus omnibus recenſitis cauſſis ſanguinis liberam per arterias à corde ſiniſtro propulſionem impedientibus. Roborat enim cor debile, ſi ejus debilitas in cauſa ſit. Vaſis ſpasmodice crispatis, temperato calore qui refrigeratam per illum maſſæ ſanguineæ exæſtuationem conſequitur, ſpaſmi relaxantur. Calor enim moderatus omnis ſpasmos relaxat. Et tandem ſanguis nimis inſpiſſatus imminuta circulationis celeritate magnoque ſanguinis æſtu depreſſo reſolvitur.

Sect. IV.

EX eis quæ de curatione febrium acutarum, deque requiſitis ad eam neceſſariis, & remediis eo propriis diximus, apparet non ſolum methodum Cluttonianam omnibus numeris ad febrium acutarum curationem ſatisfacere, verum etiam remedium novum omnibus ad hanc curationem dotibus neceſſariis inſtructum eſſe, quippe exæſtuationem ſanguinis efficaciſſime ſedat, & vaſa ſimul roborat, quæ duo febrium acutarum curationem proprie abſolvunt, & quo citius hæc efficiuntur, eo citius febris acuta ſanatur. Explicandum adhuc ſupereſt, quomodo tam brevi tempore, viginti quippe quatuor horarum ſpatio febres acutas tollat;

Singularem hunc febrifugi novi effectum à volatilitate, quam à longa cum vini ſpiritu digeſtione accepit, equidem derivo. In antecedentibus dictum eſt, acida mineralia vitrioli, ſulphuris, ſalis per integrum menſem cum ſpiritu vini digerenda eſſe. Notiſſimum vero eſt, quanti digeſtio cum vini-ſpiritu ad acida mineralia per ſe ponderoſa activiora reddenda & quaſi volatiliſanda momenti ſit; uti id ex Hoffmanni ſpiritu vitrioli dulci, liquore anodyno illi dicto, nitrique ejusdem dulci ſpiritu dilucescit, quem utrumque, præcipue vero primum plurima tam effectu paregorico quam roborante præſtare conſtat. Videtur igitur volatilitate quæ per longam cum ſpiritu vini digeſtionem illi conciliata eſt, citiſſime & intime cum ſanguine miſceri, unde dum ſtimulo ſpiritus ſalis ſimul vaſa ſtimulantur, *a*) ut ſe ocyſſime exonerent, per ingentem vim refrigerantem quo julepus febrifugus gaudet ſanguinis fervor efficaciſſime temperatur (videtur eo etiam plurimum conferre, ingens aquæ copia, quæ hac methodo ingurgitatur. Larga enim aquæ frigidiusculæ ingurgitatio æſtum ſanguinis efficaciſſime compeſcit, uti Veteres jam aſſeruere, & Fr. Hoffmannus novis probavit experimentis. vid. M. S. R. Tom. III. de aquæ frigidæ uſu.) & vaſa ſimul roborantur, ut criſis breviſſimo tempore debeat accidere. Ut adeoque valde ſit probabile, illud effectus quos Cluttonus de eo refert, præſtare potuiſſe.

Neque vero hæ ſolæ ſunt quibus julepus febrifugus præ reliquis in febribus acutis hucusque adhiberi ſolitis medicamentis præcellit, ſunt adhuc aliæ quæ illum commendant non parvi momenti qualitates. Quum etenim venæſectio & aqua frigidiuſcula, quæ ambo ex efficaciſſimis ſunt refrigerantibus, ita ſint comparatæ, ut venæſectio ægrotis à vehementia morbi jamjam debilitatis, robur adhuc ulterius ſubtrahat, præſertim ſi in tanta copia ac in hiſtoria ex Dovero allegata aliisque largam ſanguinis miſſionem poſtulantibus caſibus inſtituatur; aqua vero ſi ſine tinctura antifebrili propinatur, ad plures menſuras, ſi effe-

a) loc. cit. Tom. III. pag. 607. §. 13.

ſi effectum ſperatum præſtare debet, ingurgitari debeat, unde ventriculus & primæ viæ valde etiam debilitantur, magnæ utilitatis debet eſſe remedium, his incommodis carens. Tale equidem remedium novum eſt, quod non modo in longe minori quantitate quam ſimplex aqua frigida, quæ ad tres menſuras ſecundum Hoffmannum propinari & per plures dies continuari debet, effectum febrem ſedatorium exerit, verum etiam venæſectionem, uti ſupra jam diximus, plane inutilem reddit. Unde non poſſumus non illius uſum Practicis commendare. Ultimo ut ejus uſus in multorum ægrorum ſalutem vergat, ex animo opto.

PLacet quasdam adhuc obſervationes anatomicas, quas mihi in Xenodochio militari Argentoratenſi per duos hyemes quibus anatomiæ ibi incubui, obſervare licuit annectere. Prima concernit oppido rarum naturæ ſpectaculum; muſculum rectum abdominalem ad claviculas usque continuatum. Superſtratus erat pectorali majori, in utroque latere unus, ſterno utrinque ad latus poſitus. A cartilagine ſextæ coſtæ veræ lato atque carneo principio oriebatur, eandem cum muſculis abdominalibus habens latitudinem, non tamen penitus eandem craſſitiem. Secundum ſternum recta verſus ſuperiora tendens, deſinebat in tendinem compreſſum, aliquot lineas geometricas latum, duos circiter latos digitos longum, album, ſplendentem. Tendo hic claviculæ prope inſertionem ſternomaſtoidei, cum cujus tendine confundebatur, inſerebatur. Similem deſcripſit Celeberr. Albinus in deſcriptione muſculorum.

Altera oppido etiam rara obſervatio, ſitus cordis inverſus in infante aliquot ſeptimanarum obſervatus eſt, cujus hiſtoria huc redit: Infantem hunc cera per aortam injecturus, dum thoracem aperio, ſtatim inſolitam pericardii ſtructuram offendo. Uti enim pericardium naturaliter triangulum format rectangulum, cujus apex apicem cordis recondit, baſis vero baſin cordis concludit, apexque in ſiniſtro, baſis in dextro latere eſt, hic contraria ratione ſe habebat, ut apex in dextro, baſis vero in ſiniſtro

latere eſſent. Aperto pericardio, in quo plurima aqua rubella continebatur, cordis idem plane ſitus erat, apex enim dextrum latus, baſis ſiniſtrum ſpectabant, cordisque ventriculus ſiniſter cum auricula ſiniſtra anterior, dexter cum auricula dextra poſterior erant. Vaſa cordis præter mutationem loci ob ſitum cordis mutatum nihil præternaturalis oſtendebant. Aorta enim uti naturaliter ſolet, ex ventriculo cordis ſiniſtro oriebatur, & curvaturam ſolito modo abſolvebat, primo aſcendens, dein iterum deſcendens; & ex curvatura ſolitos tres ramos, unum dextrum, carotidi dextræ & ſubclaviæ dextræ communem originem præbentem, alterum medium, carotidem ſiniſtram, tertiumque ſiniſtrum, ſubclaviam ſiniſtram emittebat. Arteria etiam pulmonalis, per canalem arterioſum cum aorta rite communicans, vena cava, venæ pulmonales & vaſa coronaria, nec non reliqua cordis ſtructura, quoad auriculas ventriculosque, plane ſecundum naturam ſeſe habebant. Neque in reliquo vaſorum ſyſtemate, nec in viſceribus quidquam inveniebatur, quod à natura abſcederet. Notandum adhuc eſt, ſub injectione quæ per aortam ubi ex ſiniſtro ventriculo prodit, inſtituebatur, cor ſe iterum vertiſſe, inque naturalem ſitum compoſuiſſe. Similem hiſtoriam inſeruit infantis Celeberr. Daubenton, dans la Deſcription du Cabinet du Roi, & icone ibi expreſſit, qui tamen in eo à noſtro differt, quod in illo reliqua viſcera etiam translocata eſſent, ita ut hepar ſiniſtrum, ventriculus atque lien nec non pancreas dextrum occuparent latus, colon etiam plane inverſo modo ſe haberet, (cœcum enim in ſiniſtro latere erat, & colon à dextro latere in pelvim tendebat): Ren dexter deficeret, ſiniſter vero eo major eſſet, dextra glandula atrabilaria, cujus ren deficiebat, altera major eſſet. Vaſa ſimili modo ac viſcera loco mutata erant, ductusque thoracicus in dextram ſubſclaviam inſerebatur. Vixit noſter infans quatuordecim dies, hic vero quinque ſaltem. Auctor hujus hiſtoriæ in memoratum librum inſertæ illum non ob præternaturalem viſcerum conſtitutionem mortuum eſſe vult, quæ quoad ſtructuram rite conſtituta erant, ſiquidem exemplum militis ſeptuaginta duos annos viſceribus omnibus tam abdominis, quam thoracis translocatis, viventis, exſtet.

Alias

Alias adhuc in promtu haberem naturæ variationes, ex quibus rariores ſeligo, minus raras vero ſilentio prætereo. Ita tria bicipitis brachii vidi capita, in eodemque ſubjecto coraco brachialem duplicem. Quoad primum horum, illius tertium caput, quod ſupernumerarium erat, minimi digiti craſſitiem æquabat, teresque erat, ſuperius inter coracobrachialem & tricipitem muſculoſo fine inſertum; inferius communem cum bicipite tendinem habens. Coracobrachialis alter exterior magis, alter interior erant; exterior ordinaria hujus muſculi gaudebat craſſitie, & interiore craſſior erat, ſuperiorique interioris tendini fibris muſculoſis adhærebat. Exterior ſub bicipitis tendine, interior autem penes eundem terminabantur.

Muſculum extenſorem communem digitorum pedis à peronæo minimo ægre ſeparabilem, fibrisque admodum tenuibus conſtantem quoque vidi, quum peronæus minimus è contra tanto craſſior eſſet. Utriusque muſculi tendines ordinario modo diſpoſiti erant, extenſoris communis tamen ſolito tenuiores videbantur eſſe.

Vidi ſingularem etiam muſculum inter vaſtum internum & tricipitem femoris, aliquot digitorum latitudine infra trochanterem minorem orientem, ſuperius vero ſpinæ anteriori inferiori oſſis ilii inſertum. Craſſitie circiter pectinæum æquabat, qui quod hic monendum duco, cum reliquis muſculis ſolito modo aderat.

Sic etiam bis, duos tantum ramos ex curvatura aortæ ortos vidi, ita ut dexter ſubclaviam dextram & utramque carotidem largiretur, ſiniſter vero ſubclavia ſiniſtra eſſet; uti etiam cœliacæ ramos, hepaticam, lienalem, coronariam ventriculi & diaphragmaticam ſine intermedio trunco ex aorta venientes; nec non arteriam brachialem duplicem, aut potius radiæam immediate ubi axillaris arteria brachialis fit, ex brachiali ortam.

Mentio etiam facienda muſculi cujusdam ſterno maſtoideo à latere poſiti, cleido-maſtoideo vero incumbentis, quem ab Auctoribus non deſcriptum invenio, quemque tamen in plusquam

octo vel decem cadaveribus conſtanter reperi. Reſecto & ſublato platyſmatemioide in conſpectum venit, cum quo fibrarum palliditate & tenuitate, nec non earundem rectitudine convenit. Superius parti poſteriori & ſuperiori proceſſus maſtoidei à latere ſternomaſtoidei lato & tendinoſo fine inſeritur. Inferius duplici gaudet origine altera lata à clavicula, immediate ante cleidomaſtoidei originem; carnea, qua reſecta cleidomaſtoideus demum in lucem prodit, cujus origo ſimul hac minus lata, & tendinea eſt, & in progreſſu latior fit; altera anguſta, à ſterno, cum ſternomaſtoidei tendine confuſa. Aliqua ejus portio ſternomaſtoideo ſolet incumbere. Prima vice ſupra ſternomaſtoidei finem in proceſſu maſtoideo tendinibus ſeptem vel octo, radiorum in modum diſpoſitis inſerebatur, quod vero non conſtanter ita ſe habet, quum ejus finis ordinarie à latere inſertionis ſternomaſtoidei in proceſſu maſtoideo ſit.

TANTUM.

PRÆ-

PRÆNOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

DOMINO RESPONDENTI

PRÆSES.

QUi Te ab exordio litterarum Tuarum intime novi, quum rationem jam reddas omnium, quæ ab auſpicio illarum egiſti, non poſſum ſine publico aliquo teſtimonio Te dimittere. Fundamenta apud nos jeciſti egregia, & , relictis cum laude Muſis noſtris, ea mente profectionem inſtituiſti, quæ deſideria Tua erudita & honeſtiſſima luculenter nobis commonſtraret. Nondum ſatisfeciſſe Tibi videbaris, ſed quicquid in rem Tuam convertere porro poteras, id omne ſacrum Tibi erat, & dulciſſimæ patriæ Tuæ futurum aliquando fructuoſum. Rediiſti ad nos uberrimis onuſtus & ornatus fructibus, & ab omni ſalutaris artis parte præclare inſtructus. Meditationes inter alia Tuas contuliſti & incubuiſti in methodum quandam cel. Cluttonii, febres continuas ſanandi, de qua fama aliquo abhinc tempore viget non mala. Pro modeſtia, qua excellis, noluiſti Tua experientia methodum hanc adgredi, ſatis tamen digna Tibi viſa eſt, quam aliquo Tuo judicio adgredereris. Compendium totius methodi in doctiſſima Tua inaugurali Diſſertatione perſpicue doces & explicas. Et mihi quidem ſatis apta illa videtur ad infringendum omne malum quod ex orgaſtico nimis ſanguine trahit originem, illud etiam, quod jam aliquandiu invaluit. Neque enim incredibile eſt, cauſſam ipſam febris etiam cedere medicamentis, quæ orgaſmum præcipue ſanguinis petunt, unde primus forte, qualis ab initio morbi ſtatus fuit, reſtituitur, hoc vero reſtituto tandem ad ſanationem devenitur. Modo febris omnis continua ab ejusmodi ſanguinis ſtatu orgaſtico pendeat, modo etiam effectus tincturæ iſtius febrim fugantis reliquorumque medicamentorum ſit certus. Hoc auctor methodi magno in pretio habere videtur, ut in ea criſis, quæ regulariter

deci-

decimo quarto tantum die eſſet exſpectanda, tempus hoc à natura definitum jam antevertat: id quod durum iis videri poſſet, qui veterum medicorum nimium ſunt reverentes. Licet vel hodiernos medicos aliiquantiſper diſtringere, vel minus honorifice de veteribus ſentire nolim: non tamen ſic natura me finxit, ut omnia contemnenda eſſe putem & vellicanda, quæ non inſipidis plane hominibus placere ſolent. Forte criſium tempus interdum accelerari, nonnunquam retardari poteſt. Nec contradictionem involvit, criſin ad decimum quartum diem deſtinatam abſolvi jam ad ſecundum vel tertium diem. Fiant experimenta cum liquore anodyno minerali Hoffm. vel medicamentum hoc, quod cognoſcere tantum incipimus, magis magisque nobis patefiat. Spiritus ſalis nitrique dulces alio etiam modo experiri adgrediamur. Denique nec eum liquorem, qui ab auctore noſtro præſcribitur, examini medico ſubjicere religioni nobis ducamus. Facile largiemur, multa non magnopere determinate ſignificata eſſe ad ſingulorum ingredientium doſin definiendam. Sed omnia definiamus, & tunc componemus medicamentum, idemque intus exhibeamus, ut modus agendi pateat. Tale forte medicamentum invenietur, quod febres continuas inflammatorias in herba quaſi ſuffocet: uti nulli dubitamus aſſerere, medicamentum aliquando detectum iri, quod malignas, quæ HUXHAMIO nervoſæ *dicuntur, antequam ſcenam ſuam agere poſſint, citiſſime jugulet. Eruditis Tuis meditationibus non indigna hæc exiſtimaveris nec indaginis Tuæ ſollertia, quæ matura ſatis ſuffulta prudentia calculum illis adjiciet. Ita vale, res Tuas feliciter agere perge, Tui memoriam jucundiſſimam mihi ſemper, mei Tuam exoptatiſſimam fore Tibi perſuadens atque deſideratiſſimam. Scripſi d. XIX. Sept. MDCCLIII.*